

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:12

Fredagen den 8 november

§ 1 Utrikes frågor – försvar

Statssekreterare Jan-Olof Lind

Åtterrappport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
– försvar den 14 maj 2019

Åtterrappport från informellt ministermöte den 28–29 augusti 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – försvar den 12 november 2019

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, statssekreterare Jan-Olof Lind och medarbetare. Vi börjar som vanligt med åtterrapporten. Vill statssekreteraren säga någonting om den går det bra.

Anf. 2 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

God morgon! Nej, jag har inget att säga om den. Om det är några eventuella frågor kan jag svara på dem.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen.

Vi går in på information och samråd inför FAC den 12 november och dagordningspunkt 1, Uppföljning av säkerhets- och försvarsfrågor, särskilt Pesco och samstämmighet.

Anf. 4 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Jag ber om ursäkt på en gång för min röst. Jag hoppas att det går fram ändå vad jag ska säga. Jag är här i stället för statsrådet Hultqvist. Statsrådet Hultqvist kommer att delta vid FAC.

Jag inleder med att tala om första punkten på dagordningen för FAC försvar, vilket är säkerhets- och försvarsfrågor med fokus på Pesco och koherens mellan försvarsinitiativen. Frågan om koherens mellan EU:s försvarsinitiativ aktualiserades igen under 2019.

Regeringen stöder arbetet med koherens mellan försvarsinitiativen så länge initiativens olika legala grunder respekteras. En koherent implementering av försvarsinitiativen möjliggör utnyttjande av synergieffekter. Att regeringen lägger särskild vikt vid att betona initiativens legala grund är för att koherens tyvärr även kommit att användas som ett argument för att driva industriell konsolidering och att bygga europeisk autonomi på försvarsindustriområdet.

Regeringen har därför konsekvent framhållit att EDF har en annan juridisk grund än de övriga mellanstatliga initiativen och därmed inte bör inkluderas i konsolideringsarbetet, vilket vore i strid med inre marknadsreglerna. Vidare har regeringen framhållit att det fortsatta arbetet med att öka koherensen måste ta i beaktande nationella förutsättningar och resurser samt vikten av att arbetet är komplementärt och ömsesidigt förstärkande med Nato och andra regionala och multilaterala samarbeten. Regeringen ser positivt på att EU:s förmåga att agera stärks genom en bättre samlad försvarsförmåga och uppfyllnad av ambitionsnivån för GSFP.

Vad gäller Pescosamarbetet betonar regeringen vikten av att fokusera på implementering och att uppnå konkreta resultat. Pesco är ett bra och konkret exempel på ett samarbete som bidrar till att EU:s medlemsstater kan utveckla förmågor och bidra till insatser. Regeringen avser att fortsätta att understryka att ett samarbete med strategiska partner utgör en viktig del för att stärka europeisk säkerhet och förmåga.

Medlemsstaterna förutses även välkomna den nya omgången av Pescoprojekt. Som ledamöterna säkerligen redan noterat i det pågående skriftliga samrådet förväntas rådet att anta en uppdaterad lista över Pescoprojekt vilken inkluderar 13 nya så kallade Pescoprojekt. Diskussionen om Pesco förutses även handla om de generella villkoren för deltagande av tredjeland i Pescoprojekt. Ett rådsbeslut om att anta sådana generella villkor kan komma att fattas, men rådsbeslutet förhandlas fortfarande.

I stort har EU:s medlemsstater enats om skrivningarna om tredjelandsdeltagande. Regeringen har tillsammans med likasinnade medlemsstater kontinuerligt och tydligt arbetat för en så stor öppenhet som möjligt när det gäller tredjelandsdeltagande och markerat att deltagande av strategiska partner i Pescoprojekt bidrar med mervärde, kompetens, resurser och bygger goda relationer för framtiden.

Vår bedömning är att skrivningar vi hittills förhandlat avseende tredjelandsdeltagande är acceptabla även om regeringen hade önskat se en mindre restriktiv ansats. Det är framför allt två aspekter som fortfarande är föremål för förhandling. Den ena gäller tidslängden för och avslut av tredjelandsdeltagande. Den andra frågan gäller om och hur deltagande i Pescoprojekt ska regleras.

Ordförandeskapet har presenterat ett kompromissförslag som Sverige och nästintill samtliga medlemsstater kan stödja. Detta innebär att EU:s medlemsstater innan eller under FAC kan komma att enas och beslut fattas. Det är viktigt att ett rådsbeslut om tredjelandsdeltagande kan fattas vid FAC om en kompromiss uppnås. Om medlemsstaterna inte kan enas kan ett annat alternativ bli att försvarsministrarna i stället ger en politisk inriktning för de fortsatta förhandlingarna.

Regeringen stöder det finländska ordförandeskapets förslag till rådsbeslut och avser i första hand att verka för att det antas utan ändringar. Regeringen avser att verka för att nå så bra förutsättningar som möjligt för tredjelandsdeltagande.

När det gäller företags deltagande vill regeringen motverka regler som kan försvåra för svenska företag med utländsk ägarbild att delta i implementeringen av projekt. Viktigast för regeringen är att i de nu pågående förhandlingarna nå en överenskommelse som innebär att

europiska företag behandlas lika oavsett om de har utomeuropeiskt ägande eller inte.

Jag uppfattar från tidigare diskussioner i försvarsutskottet och EU-nämnden att det finns ett brett stöd i riksdagen för den inriktning jag har föredragit. Detta blir viktigt för att Sverige ska kunna vara en aktiv part i förhandlingen och för att kunna nå en överenskommelse.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Visst är det så att frågan om tredjelandsmedverkan också kommer att komma som ett skriftligt samråd till nämnden, eftersom det är ett beslut på rådet? Nej. Okej.

Anf. 6 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Nej, det kommer inte att komma. Det beror på att det ännu inte är färdigt i Bryssel.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Om det är ett beslut som ska fattas är det en annan sammanfattning som vi behöver göra i nämnden, och vi behöver kanske se dokumentet.

Anf. 8 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON:

Läget såsom det ser ut nu är att det förutses att det kommer att pågå förhandlingar ända fram till mötesdagen. Då kommer vi att delta i de fortsatta förhandlingarna utifrån det som vår statssekreterare just har redogjort för.

Ett eventuellt beslut vid FAC skulle innebära såväl förankring med er om det beslutet som ett regeringsbeslut för oss. Det vi söker är ett förhandlingsmandat i det fall man vid sittande bord kommer att behöva förhandla.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Beslutet kommer alltså inte att fattas på rådet?

Anf. 10 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON:

Inte som det ser ut nu. Vi får återkomma om det skulle bli läget.

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:

Då återkommer ni med ett skriftligt förfarande för oss?

Anf. 12 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON:

Ja.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Om det skulle vara väldigt tätt inpå eller under rådsmötet har vi tyvärr inte möjlighet att ställa upp på två minuter, utan det tar lite längre tid. Då vet vi vad som gäller.

Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Först vill jag säga att vi i Sverigedemokraterna egentligen är emot en militarisering av EU och vill därför anmäla en avvikande mening på den

punkten. Med det sagt vill jag ändå säga att det är positivt att regeringen går in med föresatsen att man beaktar tredjelandsproblematiken och också utländskt ägande i svenska företag. Det är positivt att man för det vidare i förhandlingarna, eftersom jag förmodar att vi inte kommer att få gehör för vår avvikande mening. Det vill jag ha som ett medskick.

Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack så mycket, statssekreteraren, för föredragningen!

När det gäller Pesco skulle jag gärna vilja fördjupa lite. Vad innebär kompromissen som EU-länderna förhandlar fram konkret om tredjelandsproblematiken kopplat till Storbritannien och ett eventuellt brexit då det blir tredjeland?

Ländernas hållning i tredjelandsfrågan tenderar att variera beroende på vilken typ av och hur mycket försvarsindustri de har där stora värden står på spel. Finns det någon gräns? Var drar Sverige gränsen för vad som är acceptabelt för Sverige?

Anf. 16 PÅL JONSON (M):

Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Vi delar uppfattningen att det inte ligger i Sveriges intresse att pusha för industriell autonomi inom ramen för EU. Tvärtom är flödet över Atlanten när det kommer till delning av teknik angeläget.

Det är också väldigt angeläget för oss att de i Sverige verksamma företag som har till exempel amerikanska ägare på lika villkor som övriga europeiska företag kan delta i Försvarsfonden och i Pescosamarbetet. Det inkluderar även ägande- och nyttjanderätt vad gäller IPR-rättigheter, vill jag tillägga.

Jag hoppas och förväntar mig att regeringen kommer att driva den linjen och att den kommer att vara framgångsrik. Detta är ett stort, strategiskt och viktigt intresse för oss. Vi kommer att betala in kanske uppemot 800 miljoner till Försvarsfonden och förväntar oss att de i Sverige befintliga företagen kan delta i detta.

När det kommer till Pesco delar vi regeringens uppfattning att det är bra och användbart. Vi har tidigare varit kritiska till att regeringen varit återhållsam i antal i deltagande i Pescoprojekt. Vi har till exempel deltagit i fyra till skillnad mot Finland som har deltagit i tolv. Förvisso är vissa av dem observatörskap. Nu har jag förstått att regeringen kommer att öka sitt engagemang i Pescoprojekten. Statssekreteraren får gärna kommentera detta.

Jag tror att den grundläggande principen om vi vill påverka EU när det kommer till tredjelandsprojekt är att vi måste använda de mekanismer som finns inom ramen för samarbetet. Pesco är en sådan viktig funktion. Det är därför angeläget att Sverige engagerar sig i fler Pescoprojekt.

Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Jag instämmer i det Pål Jonson säger när det gäller samarbetet och de olika projekten.

Jag har först en fråga när det gäller tredjelandsdeltagande. Det gäller hur det blir med Storbritannien i det läge vi är där allting är väldigt osäkert. Hur hanteras Storbritannien? Sedan gäller det listan med 34 projekt och

varför de är utvalda. Jag undrar om statssekreteraren kan säga någonting mer om prioriteringen och hur stora kostnader det är fråga om. Ingår allting i Pesco, och eller vad kommer Sverige att bidra med?

2019/20:12
08 november

Anf. 18 DANIEL RIAZAT (V):

Precis som Vänsterpartiet har anfört tidigare i EU-nämnden motsätter vi oss ett deltagande i Pesco och den utveckling vi ser mot ett alltmer militariserat EU. Jag tänker inte upprepa alla våra anledningar till det. Det finns i tidigare protokoll. Jag skulle vilja anmäla en avvikande mening med hänvisning till det som vi anfört vid tidigare sammanträde om just denna fråga.

Anf. 19 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Jag tar frågorna i två delar. Det gäller dels brexit och tredjeland, dels Pescoprojekten.

Det är tre nya Pescoprojekt som vi anmäler intresse för och ett antal som observatörer. Det som har varit viktigt är den beredning som har gjorts med berörda myndigheter för att se att vi får ut saker av vårt deltagande men även kan ge saker in i det. Det är ett ömsesidigt beroende av att gå in i ett Pescoprojekt. Det har varit en gedigen beredning med berörda myndigheter, Regeringskansliet och regeringen innan vi anmälde intresse för att dels vara med, dels vara observatör.

Utän att det har varit ett villkor kan jag notera att vårt deltagande i olika Pescoprojekt står ungefär i proportion till Sveriges storlek i EU. Vi har inte sett ett självändamål i att vara med i många, utan det gäller att få ut effekt av dem.

Även i den första omgången, i de tidigare omgångarna, befinner man sig ju i en uppbyggnadsfas av Pescoprojekten, så det gäller för dem att komma igång också. Men att Sverige är med i Pescoprojekt – och att vi är observatörer – är viktigt. Detta kommer sannolikt framöver att vara en fråga som vi fortlöpande får ta ställning till genom att vi prövar vårt deltagande på de områden där vi är med.

Vad gäller brexit och tredjeland är vår bedömning att det rådande utkastet, som vi har diskuterat och som ordförandeskapet har lagt på bordet, är tillräckligt bra för att vi ska kunna acceptera rådsbeslutet. Sverige hade gärna sett mer öppna och inkluderande skrivningar, och vi kommer aktivt att arbeta för detta i implementeringen av de generella villkoren.

Detta är dock, som sagt, den kompromiss som ordförandeskapet har lagt på bordet. Vi tycker att den är tillräckligt bra för att omhänderta våra intressen av att kunna ha med ett tredjeland i Pescoprojekten.

Det ställdes en fråga om finansieringen av deltagandet. Detta kommer att finansieras inom nuvarande beslutade och beräknade ramar.

Anf. 20 ORDFÖRANDE:

Det utkast som ni bedömer lever upp till era önskemål eller är inom ramarna för det som ni vill uppnå har vi alltså inte sett. Vi tar därför inte ställning till detta nu, utan vi tar ställning till den inriktning som ni vill arbeta utifrån. Som jag uppfattar det finns det stöd för den.

Anf. 21 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Det vi söker är ett förhandlingsmandat, eftersom förhandlingen kan komma att ske under mötet. Men vi har inriktningen klar, som vi tidigare har redovisat här i nämnden. Det är detta som är vår utgångspunkt. Det kan komma att justeras på marginalen, men vår inriktning är klar. Det var detta jag ville förtydliga.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Denna inriktning har ni också redogjort för här under mötet, och det är den vi tar ställning till.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med oliklydande avvikande meningar från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2, GSFP-uppdrag och GSFP-insatser.

Anf. 23 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Rådsmötets nästa agendapunkt är GSFP-insatser. Denna diskussion förutses särskilt fokusera på Sahel.

EU:s GSFP-insatser utgör en viktig del av EU:s engagemang inom ramen för EU:s globala strategi avseende säkerhet och försvar. Regeringen stödjer ambitionen att EU som global aktör ska ha förmåga att verka genom hela konfliktykeln. EU ska ha förmåga att genomföra hela spektrumet av civila och militära krishanteringsinsatser inklusive de mest krävande.

Vad gäller Sahelregionen understryker Sverige vikten av lokalt och regionalt ägarskap som grundläggande för att möta utmaningarna och uppnå långsiktig säkerhet och utveckling i regionen. Sverige betonar också vikten av en integrerad ansats vad gäller EU:s övergripande engagemang i regionen.

Anf. 24 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

När det gäller denna del är vi i SD, precis som i tidigare ärende, emot en militarisering av unionen. Vi är emot att man etablerar nya strukturer som för över mer initiativkraft till just EU när det gäller militära samarbeten. Vi tycker att militära samarbeten ska vara mellanstatliga. Vi anser också att militära insatser ska ske genom FN:s försorg, inte genom EU:s.

Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Vi möts igen, statssekreteraren – vi talade ju om detta i går i försvarsutskottet. Då tog jag upp den del som rör att Europeiska revisionsrätten har gjort en specialgranskning av dessa insatser.

Det vi gör ska självklart ge nytta. Detta kan man tycka är en självklarhet. I detta fall har revisionsrätten dock lyft upp ett antal rekommendationer, bland annat att det behöver vidtas åtgärder för att förbättra uppdragens operativa effektivitet. Det finns inga konstigheter i det – ingen kan ju egentligen vara emot detta.

Men vi moderater skulle gärna vilja se att det faktiskt fanns med i regeringens ståndpunkt. Till exempel skulle man kunna ha med ”operativ

Anf. 26 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Jag vet inte om det framgick riktigt att vi anmälde en avvikande mening.

Anf. 27 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Vi noterar ledamöternas inlägg även här.

Vad gäller rapporten från revisionsrätten kom den som en revisionsrapport, och det är ju inte detta vi söker mandat för i dag. Vi har dock noterat rapporten.

Anf. 28 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Självklart är det inte stöd för rapporten som ni söker här. Det var också det jag försökte säga. Det handlar om vikten av att Sverige står bakom att man behöver ha operativ effektivitet, eftersom detta visar att sådan inte finns i dag.

Jag måste ändå ställa frågan: Finns det någon anledning till att *inte* stödja att man vill ha operativ effektivitet?

Anf. 29 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag kan bara instämma i min moderatkollegas inlägg. Statssekreteraren kan ju bara säga att man håller med om detta och tycker att det är en bra inriktning att det ska råda effektivitet. Det talade ordet gäller ju i denna församling.

Anf. 30 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Vi brukar ju säga att en ledstjärna i alla internationella insatser vi gör är att vi ska främja den operativa effektiviteten. Det förslag som Alexandra Anstrell har presenterat ligger i linje med den breda samsyn vi har om de internationella insatserna. Det framgår också att man refererar till att dessa insatser bygger svensk säkerhet, så jag tycker att detta skulle vara ett bra förtydligande av den svenska ståndpunkten.

Anf. 31 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Självklart håller vi med om uttalandet om operativ effektivitet, och vi tar till oss vad ledamöterna har sagt i frågan.

Anf. 32 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Samarbete mellan EU och Nato.

Anf. 33 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Mötet avslutas med en arbetslunch tillsammans med Natos nye vice generalsekreterare Mircea Geoană för att diskutera samarbetet mellan EU och Nato. Som EU-medlem och nära partner till Nato har Sverige ett intresse av ett välfungerande partnerskap mellan dessa organisationer, och regeringen välkomnar ett ökat samarbete.

Sveriges ståndpunkt är att samarbetet mellan EU och Nato ska fokusera på områden där det finns ömsesidig nytta och ger ett mervärde för båda organisationerna och deras medlemsstater. Samtidigt är det viktigt att undvika duplicering av strukturer och förmågor.

Regeringen välkomnar de framsteg som har åstadkommit i samarbetet mellan EU och Nato sedan antagandet av den gemensamma Warszawa-deklarationen 2016. Regeringen välkomnar särskilt samarbete om motverkande av hybridhot, om militär rörlighet, om cybersäkerhet, om kvinnor, fred och säkerhet, om operativt samarbete i fält samt om gemensamma övningar.

Fokus för samarbetet bör nu ligga på implementering.

Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V):

Fru ordförande! Jag tänkte ställa ett par frågor till statssekreteraren.

Vilka framgångar talar vi om i ett fördjupat samarbete? Vi har sett kärnvapenmakten Natos katastrofala konsekvenser i Mellanöstern under flera decennier. Vi ser länder som fullständigt står i lågor på grund av bland annat den militarisering och ökade osäkerhet som Natos närvaro i exempelvis Irak och Afghanistan har lett till. Miljontals människor har mist sina liv i dessa krig, som Nato har varit högst delaktigt i.

Samtidigt befinner vi oss i ett läge där nordöstra Syrien blivit invaderat av Natos näst största militär och där Natos största militär banat vägen för att detta skulle kunna ske.

Jag undrar hur man tänker. Är det ett utökat samarbete med diktatorn Erdoğan? Är det ett utökat samarbete med Trump, som i princip kan ändra sin politik för varje minut via Twitter? Vilket slags framgångar är det man vill uppnå med detta samarbete?

Anf. 35 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Vi har ett centralt intresse av att samarbetet mellan EU och Nato sker så effektivt och nära som det bara är möjligt.

Bland de fem punkter som jag tror att statssekreteraren nämnde fanns inte kapacitetssamarbete med. Jag tror att det är angeläget att vi har ett nära samarbete mellan Europeiska försvarsbyrån och Allied Command Transformation. Vi har också ett gott tillträde till det kapacitetsarbete som sker inom Nato genom det som kallas planning and review process och guldkortet med vår status som enhanced opportunities partner.

Jag vill göra ett medskick om att Sverige bör främja samverkan också när det kommer till militär kapacitetsutbyggnad, så att det inte blir en duplicering på detta område.

Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Här har vi en avvikande mening. Vi i Sverigedemokraterna anser att försvarsområdet är en nationell angelägenhet och att allt samarbete med Nato ska beslutas och implementeras genom svenska myndigheter och Sveriges riksdag och regering.

Anf. 37 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Vi håller med om det som ledamoten Jonson sa om kapacitetsutbyggnad. Detta finns med som ett av de områden som man enats om.

Vad gäller framsteg tror jag att man ska se det inom de områden vi arbetar med, för att svara på ledamoten Riazats fråga. Ett område där det har gjorts betydande framsteg är hybridhoten. Där har det till exempel etablerats ett hybridcentrum i Helsingfors för att diskutera. Av de 74 åtgärder som EU och Nato har kommit överens om handlar 20 om hybridhot. Andra åtgärder rör cyberfrågor samt att stärka försvarsindustrin, forskning och övningsverksamhet.

Det är dessa områden det handlar om när det gäller samverkan mellan EU och Nato. Framför allt handlar det, som jag påpekade i ett tidigare inlägg, om att undvika duplicering av de insatser som man gör inom dessa områden.

Det är så samarbetet är strukturerat.

Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V):

Tack så mycket för svaret!

Jag undrar, rent konkret, när det gäller frågan om övningar: Skulle detta kunna innebära att Sverige och EU ska delta i övningar exempelvis med Natostyrkor som tillhör den turkiska statsmakten?

Anf. 39 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Som det ser ut nu: ej med förband. Så är upplägget på det sättet.

Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V):

Jag får tacka för svaret, även om det var lite vagt formulerat.

Jag skulle från Vänsterpartiets sida vilja anmäla en avvikande mening. En anledning till detta är att det är i enlighet med vår inställning sedan tidigare angående att Vänsterpartiet anser att Sverige ska vara alliansfritt och ha militär alliansfrihet. Vi ser detta som en nyckel till att kunna bevara säkerhet och fred.

En annan anledning är att vi ser hur Nato agerar alltmer aggressivt och tyvärr bidrar till destabiliteten i stora delar av världen inklusive det vi ser just nu i Syrien och Mellanöstern.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Jag ska vara lite petig. Det är ju så att även regeringen är för alliansfrihet, så det är i den meningen ingen avvikande mening. Kan du förtydliga lite?

Anf. 42 DANIEL RIAZAT (V):

Jag ska förtydliga mig. I detta fall handlar det om ett utökat samarbete mellan EU och Nato. Vänsterpartiet menar att det är steg mot att Sverige förlorar sin alliansfrihet. Vi anser att det är en fråga som ska behandlas nationellt. Frågan om alliansfrihet är en nationell fråga, och detta är ett steg mot ett Natonärmande som Vänsterpartiet inte vill se.

Anf. 43 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Låt mig komplettera mitt svar till ledamoten. Den militära alliansfriheten är vägledande för regeringens politik inom området – bara så att det inte råder något missförstånd om det.

Anf. 44 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Statssekreteraren tog upp hybridcentret i Helsingfors, som jag nyligen har besökt. Jag vill göra ett medskick. Det är 28 länder som samarbetar i hybridcentret, och det är bra att man samarbetar om viktiga saker. Men eftersom Sverige sätter tryckfrihet, yttrandefrihet och öppenhet i centrum för sin demokrati mer än många av de andra länderna måste regeringen vara lite uppmärksam på vilken färdriktning centret har. Jag är lite orolig. Arbetet mot hybridkrigföring, fake news och annat är viktigt, men det får inte användas för att hämma yttrandefriheten, tryckfriheten och öppenheten i svensk demokrati.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Jag gissar att detta ligger i linje med regeringens ståndpunkt.

Anf. 46 Statssekreterare JAN-OLOF LIND:

Fru ordförande! Ja.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med två oliklydande avvikande meningar anmälda från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Då går vi till punkten Övriga frågor på rådsdagordningen. Finns det något att säga? Nej.

Då tackar vi statssekreteraren för i dag.

§ 2 Utrikes frågor

Kabinettssekreterare Annika Söder

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 14 oktober 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 11 november 2019

2019/20:12
08 november

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar kabinettssekreterare Annika Söder med medarbetare välkomna hit.

Vi börjar som vanligt med återrapporten.

Anf. 49 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

God morgon och tack för denna möjlighet att informera inför mötet på måndag i vilket Ann Linde deltar. Vad gäller återrapportering har vi inget att tillägga utöver det som finns i den skriftliga rapporten. Vissa frågor återkommer vi till under Aktuella frågor.

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare på rådsdagordningen till punkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 51 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Federica Mogherini väntas i inledningen på mötet ta upp flera aktuella frågor. Vi har fått information om att hon kommer att ta upp den internationella solidaritetskonferens som ägde rum i Bryssel i slutet av oktober om flykting- och migrantkrisen i och kring Venezuela. Hon kan också komma att ta upp Kina efter sitt besök där den 24 oktober och även Hongkong och utvecklingen i Libanon.

Även Turkiet kommer att komma upp, med fokus på utvecklingen i nordöstra Syrien. Här refererar vi tillbaka till föregående möte. Som vi kom överens om här var regeringen vid mötet den 14 oktober pådrivande för ett fördömande av den militära offensiven i nordöstra Syrien och pådrivande för införandet av ett vapenembargo mot Turkiet.

Vi fick ett starkt stöd för fördömandet av det turkiska agerandet. Vi nådde inte ända fram vad gäller vapenembargo, men vi lyckades få starkt gehör för en mycket strikt EU-ansats avseende vapenexport.

Det var också bra att Europeiska rådet sedan endosserade rådsslutsatserna från FAC, och på detta möte kommer Ann Linde att påminna FAC om vikten av att slutsatserna som berör vapenexport följs upp och efterlevs på nationell nivå. Vi kommer också att betona vikten av att EU fortsätter att följa frågan och har beredskap att vidta ytterligare åtgärder beroende på utvecklingen.

Ganska många europeiska länder har beslutat om mer eller mindre långtgående åtstramningar vad gäller vapenexport till Turkiet. I Sverige beslutade Inspektionen för strategiska produkter den 15 oktober att återkalla samtliga giltiga utförseltillstånd rörande försäljning av krigsmateriel till Turkiet.

En rad länder inom EU har stoppat beviljandet av nya utförseltillstånd. En mindre grupp har inte gjort det. Flera av dem har en liten vapenexport

och är därmed inte så relevanta i sammanhanget. Det gäller till exempel Cypern och Grekland som, av lätt insedda skäl, inte har någon vapenexport till Turkiet.

Sedan dessa möten i FAC och Europeiska rådet är det ett nytt läge på marken. Det har slutits överenskommelser mellan Turkiet och Ryssland samt mellan Turkiet och USA. Det är tydligt att stormakterna, med militär närvaro på marken, nu för en dialog sinsemellan, men det är svårt att förutse vad den faktiskt kommer att innebära.

Utvecklingen har lett till en minskad vilja hos många EU-medlemsländer, inte minst Natoländer, och det är svårt för dem att överväga införandet av ytterligare restriktiva åtgärder mot Turkiet. Nato har mot bakgrund av vad som har hänt stora problem i relationen med Turkiet. Så ser det ut just nu.

Vi kommer att fortsätta att vara pådrivande för att upprätthålla kraven på att Turkiet och alla de turkiskstödda rebellgrupperna i nordöstra Syrien ska dra sig tillbaka. Vi kommer att driva på för humanitärt tillträde till nordöstra Syrien och skydd av civila, inklusive kurder och de många andra minoriteterna, till exempel yazidier, assyrier och syrianer.

Vi kommer också att betona att de som har tvingats fly undan Turkiets militära offensiv måste få återvända och att demografiska förändringar på marken inte är acceptabla. Vi kommer också att ta upp situationen för personer i Turkiet som har frihetsberövats eller riskerar att ställas inför rätta för att ha uttryckt kritik mot den turkiska militära offensiven.

I ljuset av den turkiska regeringens plan att uppmot 2 miljoner syriska flyktingar ska kunna återvända till nordöstra Syrien, varav de flesta med ursprung i andra delar av Syrien, kommer vi att framhålla att ett sådant återvändande måste ske värdigt, frivilligt och säkert och inte innebära demografiska förändringar. Eller med andra ord: Om man är syrier och ska återvända ska man göra det värdigt, säkert och frivilligt och till den plats man kom ifrån så att det inte blir demografiska förändringar i nordöstra Syrien.

Vi kommer åter att beröra den konstitutionella kommitté som FN:s sändebud har fått ihop och som nu har börjat sammanträda i Genève. Här kommer vi att betona att det är viktigt att driva på för att SDC, kvinnor och de som representerar alla folkgrupper i nordöstra Syrien får en roll i FN:s arbete med den konstitutionella kommittén, som ju ska leda till en sorts fredsavtal i hela Syrien.

Vi kommer också att understryka vikten av att EU är enat att genomföra politiken och upprätthålla trycket på Asadregimen, också för att undvika en humanitär katastrof i vardande, nämligen i Idlib i nordvästra hörnet av Syrien, där 3 miljoner människor befinner sig.

Vi kommer också att ta upp frågan om ansvarsutkrävande för allvarliga brott mot folkrätten som begåtts sedan 2011 inom ramen för denna förfärliga konflikt. Det inkluderar det som skett under Turkiets militära offensiv samt det som händer och kan komma att hända i Idlib.

Anf. 52 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar för redogörelsen.

Vänsterpartiet och jag är mycket positiva till att regeringen tagit ställning i frågan och fördömt den olagliga invasion och ockupation som

den turkiska statsmakten och Natos näst största medlem har gjort sig skyldig till de senaste veckorna.

Jag är glad över de frågor som Sverige kommer att lyfta upp i diskussionerna, men jag har ett antal ytterligare frågor vad gäller just detta samtal och om den svenska regeringen tänker lyfta upp även dessa frågor.

Den första handlar om flyktingavtalet, som inte nämndes i redogörelsen här. Vi vet alla vid detta bord att den turkiska statsmakten använder sig av flyktingavtalet. Miljarder på miljarder skickas till Turkiet för att skydda och hjälpa flyktingar, men vi vet alla i denna sal att det inte görs. Dessa pengar används i stället för till att utöva en olaglig ockupation. Det har tagits fram mycket bevis på det av journalister i Turkiet och andra som har visat att pengarna inte används till flyktingar. Kommer den svenska regeringen att som en påtryckningsmetod lyfta upp frågan om att skrota dagens flyktingavtal?

Den andra frågan handlar om ekonomiska sanktioner. Även om EU antog ett uttalande där man fördömde invasionen och även om majoriteten av EU-länderna stoppade sin vapenexport till Turkiet vet vi att Turkiet har tillräckligt mycket vapen för att kunna göra detta. EU har redan sålt tillräckligt mycket vapen för att Turkiet ska kunna göra denna invasion.

Finns det några tankar hos den svenska regeringen att föreslå ekonomiska sanktioner från EU gentemot den turkiska staten?

Den tredje frågan handlar om det som lyftes upp lite grann, men jag vill ha en tydlighet vad gäller de krigsbrott eller folkrättsbrott som har begåtts under de senaste veckorna och användandet av bland annat kemiska vapen. Det ha kommit fram bevis på det. Bland annat har svenska läkare på plats vittnat om att det ha använts vit fosfor. Är det en fråga som den svenska regeringen tänker lyfta upp?

Den fjärde och sista frågan handlar om det som Erdoğan också har använt som ett vapen i detta, nämligen terrorlistan, som också EU och USA har ställt sig bakom. Här stämplas samtliga motståndare till den turkiska fascistiska statsmakten som terrorister. Samtidigt underblåser man själv terrororganisationer i Syrien. Rent konkret har PKK:s närvaro på terrorlistan bidragit till att den turkiska statsmakten till och med har kunnat få USA att ställa sig åt sidan och invadera nordöstra Syrien.

Kommer Sverige på något sätt att lyfta upp denna fråga?

Anf. 53 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag tackar för informationen. Jag tänkte bara höra om EU fortfarande har ett organiserat samarbete med den syriska så kallade interimregeringen.

Anf. 54 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för föredragningen.

Vad som händer i denna region är oerhört viktigt, och det är viktigt att vi fortsätter att följa Turkiets agerande.

Vi kristdemokrater har stått bakom det här avtalet, och jag har försökt följa kommissionens rapporter. Man får ju lita på att kommissionen inte sitter och ljuger när det gäller de insatser som ändå görs för de syriska flyktingarna i Turkiet. Jag tror att pengarna faktiskt även går till flyktingar för hälso- och sjukvård och skola.

Nu har Erdoğan sagt att av de 3 ½ miljoner flyktingar som finns i Turkiet ska 2 miljoner skickas in i Syrien. Då är frågan om de här pengarna kommer att följa med in i Syrien till de flyktingarna, eller vad händer med pengarna?

På något sätt måste avtalet ändå handla om storleken på antalet flyktingar i Turkiet. Jag har ställt den här frågan tidigare till statsministern men inte riktigt fått ett svar. Jag vet inte om statssekreteraren kanske kan ge mer ingående svar på frågan hur avtalet påverkas av om det nu blir så stora omflyttningar av flyktingar som Erdoğan nu talar om.

Anf. 55 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Vi har haft en gemensam linje i EU-nämnden och utrikesutskottet kopplat till de skeenden som har ägt rum i norra Syrien, och det är naturligtvis bra. Vi har sagt att vi har en öppenhet inför eventuella nya restriktioner mot Turkiet om så skulle krävas. Samtidigt finns det strategiskt och långsiktigt en oro inför någon form av uppdelning i norra Syrien mellan Turkiet och Ryssland. Vi har i tidningar läst uppgifter från Tysklands försvarsminister om att man har visat en öppenhet inför en europeisk närvaro i regionen. Jag undrar om kabinetssekreteraren kan kommentera de uppgifterna och om det har funnits diskussioner i EU-kretsen kopplat till detta för att motverka den här uppdelningen i norra Syrien mellan Turkiet och Ryssland.

Anf. 56 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER:

När det gäller de resurser som finns i Turkiet för omhändertagande av flyktingar som både Daniel Riazat och Désirée Pethrus tog upp går pengarna som ställs till förfogande huvudsakligen via UNHCR och IOM. Det där följer kommissionen upp noga. Vi har haft många diskussioner här i nämnden, och många andra länder följer också upp det här. Det är viktigt att Turkiet inte tillåts missbruka de här pengarna.

Det för mig in på Désirée Pethrus fråga som är mycket komplicerad. Det är en svensk uppfattning, regeringens uppfattning och, tror jag, nämndens uppfattning att det är olämpligt och fel om den turkiska regimen försöker utnyttja den här situationen och återsänder personer till platser som de inte kom ifrån och där det inte blir ett säkert, frivilligt och värdigt återvändande. Det riskerar också att förstöra förhållandena för de människor som fortfarande finns kvar i regionen och som är därifrån. Därför är vi emot en sådan förändring.

Erdoğan har också hotat med att skicka syriska flyktingar i Turkiet till Europa. Det har naturligtvis oroat de länder som kanske inte sätter solidariteten utan andra aspekter i första rummet. Jag nämnde tidigare Natoländer som är tveksamma till att ytterligare agera mot Turkiet. Det här är en annan grupp länder som kanske är medlemmar i Nato också som av skälet att de inte vill att det ska komma flyktingar till Europa inte vill kritisera Turkiet. De kan också som enskilda länder vara intresserade av att Erdoğan genomför det han har hotat med, nämligen att skicka syrier från andra delar av Syrien till nordöstra Syrien med de risker för etnisk rensning som det kan innebära. Det var det jag försökte uttrycka lite kortfattat i min inledning, alltså att det här är ett orosmoment.

När det gäller möjligheten till ekonomiska sanktioner som Daniel Riazat tog upp har vi drivit på för restriktiva åtgärder. Vi gör nu bedömningen att det som är möjligt att fortsatt insistera på är ytterligare genomföranden från enskilda medlemsländer när det gäller åtagandena om vapenexporten.

I det sammanhanget vill jag nämna att enskilda beslut om att stoppa nya vapenexporttillstånd har tagits av Belgien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Spanien, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Polen och Slovakien. Jag nämnde också att några länder inte har agerat, och de kan sannolikt ha mindre betydelse. Det land som sticker ut är Storbritannien som har sagt att de ska övervaka frågan noga och försöka tillse att krigsmateriel som kan komma att användas i Syrien inte ska få utförelsetillstånd. De har alltså intagit en lite mildare position.

Jag vill upprepa här i nämnden att vi inte tror att det just nu är möjligt att införa ytterligare restriktiva åtgärder, men det pågår diskussioner i den arbetsgrupp som tittar på vapenexport och vi försöker också hålla trycket uppe politiskt när det gäller att fördöma Turkiets agerande.

När det gäller vit fosfor har vi också sett den informationen, men vi har inte fått den bekräftad. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Vi har följt upp det i kemvapenorganisationen OPCW och med IIIM, som ju är den bevisinsamlingsorganisation som upprättats av FN i Genève. Vi släpper inte den frågan, men vi har ännu inte fått några tydliga bevis.

När det gäller frågan om terrorlistade organisationer i Turkiet har den svenska regeringen under många år framhållit med enfaset till Turkiet att den enda vägen framåt är en fredsprocess med aktörerna som finns i Turkiet. Den frågan ter sig nu inte möjlig att driva igenom så att det faktiskt händer någonting på riktigt – Erdoğan har verkligen skaffat sig en stark ställning – men det är vår grundläggande position även i fortsättningen även om det också är riktigt att vi står bakom den terrorlistning av PKK som EU har beslutat om.

När det gäller Ludvig Asplings fråga, så som jag förstår den, är svaret, nej, inget sådant stöd.

Jag tror att jag svarade på Désirée Pethrus fråga.

Pål Jonson tog upp den strategiska frågan, och den är otroligt viktig. Egentligen skulle jag ha haft med mig en karta. Har vi en karta? Ja, då kan vi skicka runt den.

I nordöstra Syrien finns nu amerikansk militär – betydligt fler än vad Trump har givit sken av – ryska styrkor, Asadregimens militär, turkisk militär och också de kurdiska styrkorna och SDF där också flera andra folkgrupper ingår.

Det ser ut som att det är en viss stabilisering av situationen där Turkiet har en större zon i mitten av gränsen mellan Turkiet och Syrien. SDF-styrkor har fortfarande kontroll kring de läger där det finns Daishstridande. Kontrollen i lägren är i dag sämre eftersom SDF har minskat sin närvaro där.

Jag var inne på Natofrågan förut, och det är klart att det är ett oerhört dilemma för Nato hur man ska hantera Turkiet som är medlem i Nato och man sannolikt av strategiska skäl vill ha kvar i Nato men som också har ett intensivt samarbete med Asadregimen och framför allt med Ryssland –

där man också har gjort en hel del vapeninköp som ändrar den strategiska balansen.

Just nu ser det ut som att det är en viss stabilisering av situationen, och det innebär att vi politiskt får mycket stora problem om situationen stabiliseras.

Jag nämnde också i min inledning att vi är mycket bekymrade över situationen för folkgrupperna i nordöstra Syrien som har, kan man ju säga, försökt bygga ett hyfsat bra samhälle inom ramen för en autonomi i Syrien trots de förhållanden som Asad har skapat från Damaskus.

Vi har nära kontakter med SDC, som är deras paraplyorganisation, och försöker också ge dem röst i diskussionerna i anti-Isil-koalitionen och i FN:s konstitutionella kommitté. Det finns alltså skäl för en strategisk oro när det gäller förhållandena där. Det kan bli en tummelplats för många strategiska intressen som är väldigt negativa.

Den tyska försvarsministern föreslog för några veckor sedan att EU skulle inleda en militär fredsbevarande insats i nordöstra Syrien för att ersätta alla de här militära aktörerna. Ann Linde och Peter Hultqvist har uttalat sitt stöd för den här tanken, men vi har inte sett någon annan som har uttryckt stöd för den. Det återstår att se om den kanske kommer att dryftas igen i korridorerna i samband med försvarsministermötet på tisdag.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Det här är ju en informationspunkt, men det låter som att det troligen blir en diskussion. Du har ju också redogjort för hur regeringen i så fall kommer att föra Sveriges talan. Jag tänker nog därför ändå sammanfatta det här som en diskussionspunkt, det vill säga konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Anf. 58 DANIEL RIAZAT (V):

Innebär att det tolkas som en diskussionspunkt att man också kan anmäla en avvikande mening?

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Ja.

Anf. 60 DANIEL RIAZAT (V):

Jag skulle vilja ställa mig bakom regeringens redovisade ställningstaganden men anser att det är för lite och menar att den svenska regeringen på ett kritiskt sätt bör ta upp flyktigavtalet med Turkiet för att skrota det. Jag anser också att den svenska regeringen måste lyfta upp frågan om terrorlistan så att Kurdistans arbetarparti PKK inte ska finnas kvar på den i enlighet med de två beslut som nyligen har kommit från europeiska domstolar.

Med anledning av det vill jag anmäla en avvikande mening.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet. Vi tackar för informationen i övrigt.

Vi går vidare till punkt 4 på rådsdagordningen, Afghanistan.

Anf. 62 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Det är lite uppochnedvända världen här, för jag hade inte tänkt säga så mycket om Afghanistan trots att det är en punkt på dagordningen. Det kommer inga rådsslutsatser, men det här är en punkt som sköts upp vid förra sammanträdet i FAC den 14 oktober. Ann Linde föredrog då de frågor som skulle komma upp. Därför föreslår jag att jag inte går in närmare på det här.

Jag vill bara göra en sakupplysning. Vi sa förra gången att resultatet av valet skulle publiceras i mitten av november. Nu har vi fått besked om att det kommer tidigast i slutet av november.

Anf. 63 DANIEL RIAZAT (V):

Jag skulle vilja ställa en fråga. Den handlar om återvändandeavtalet som vi har ställt oss bakom och skrivit under med Afghanistan. Berörs det av den här punkten?

Anf. 64 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Nej, den frågan kommer inte upp, utan det blir en diskussion, som vi redovisade förra gången, om de politiska förhållandena, en fredsprocess och bristen på densamma.

Anf. 65 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning som är densamma som förra gången.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Regional säkerhet i Gulfstaterna/Iran.

Anf. 66 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Rådet kommer att diskutera den regionala säkerheten i Persiska gulfen och situationen i Iran. Det blir inga rådsslutsatser här heller. Regeringen är oroad över de ökade spänningarna i regionen, inte minst mellan Iran och USA. Återhållsamhet, deeskalering och dialog är mycket angeläget i det här läget. Det finns en stor risk för missbedömningar och upptrappning eller till och med öppen konflikt.

Ann Linde kommer att ta upp de omfattande demonstrationerna i Irak och Libanon. De handlar om bristande samhällstjänster och korruption men också om externt inflytande och de spänningar som det iranska inflytandet innebär i de här länderna.

Vi menar att EU kan göra mycket och spela en aktiv roll för att minska spänningarna i regionen, främja regional dialog och regionalt samarbete och därmed regional säkerhet. Det är en viktig region för EU – det är vårt grannskap. Det finns så mycket att göra i regionen när det gäller säkerhet, handel, migration, energi och klimatförändringar, och samarbete borde vara ledstjärnan.

Jag vill också säga att även om spänningarna har ökat den senaste tiden kan också möjligheterna till dialog ha ökat. När vi pratar med företrädare för i stort sett alla länder runt Persiska gulfen blir det allt tydligare att det finns ett intresse att förbyta dessa spänningar i dialog. Därför kommer vi att föreslå att EU och EEAS ska undersöka hur vi bäst kan agera gemensamt från EU:s sida för att stödja och uppmuntra regionala

dialoginitiativ eller ta initiativ själva. Det är naturligtvis också viktigt att det finns ett regionalt ägarskap av detta och att inte EU tar över.

När det gäller kärnavtalet, JCPOA, tycker vi att det är viktigt att utrikesministrarna bekräftar EU:s fortsatta och intensifierade åtgärder för att förhindra Iran att lämna avtalet. Vi beklagar djupt, och kommer att göra det igen, att USA lämnade avtalet förra året. Samtidigt ska vi uppmana Iran att omgående återgå till full efterlevnad av överenskommelsen. Det är djupt oroväckande att Iran nu återigen har tillkännagett ytterligare avsteg från avtalet.

Det är viktigt att det finns ett väl fungerande samarbete mellan Iran och Internationella atomenergiorganet, IAEA, liksom att Iran efterlever andra åtaganden som gäller kärnämneskontroll och tilläggsprotokoll. I går hölls det ett möte på initiativ av IAEA:s tillförordnade generaldirektör i IAEA:s styrelse, i vilken ju Sverige är ordförande under höstterminen och vårterminen, för att diskutera just utestående frågor kring hur man efterlever kärnämneskontrollfrågorna från iransk sida.

JCPOA är ju inte bara ett avtal utan också en handlingsplan. Från iransk sida anser man att Europa inte lever upp till det vi har sagt att vi ska göra i avtalet, nämligen ha mer ekonomiskt utbyte. Nämnden förstår givetvis att det beror på att våra företag, banker och andra aktörer känner sig vara i en situation där man inte kan utmana de amerikanska sanktionerna. Därför finns det ett missnöje från iransk sida med hur EU agerar i den här situationen, och från EU:s sida ett starkt missnöje med att Iran börjar röra sig i fel riktning när det gäller kärnämneskontroll och andra frågor.

Som framgår av den kommenterade dagordningen ser vi också med stor oro på MR-situationen i Iran. Det gäller naturligtvis, om vi ser på hela Gulfen, också MR-situationen i många av de andra länderna runt deras gemensamma vatten.

Anf. 67 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag hade bara en kort fråga angående just vad man kan göra för att få iranierna att vilja stanna kvar. Det har att göra med den här Instex-mekanismen. Den verkar ju inte fungera, som det ser ut. Om man tittar på vad svenska företag säger blir det tydligt att de inte känner sig trygga med att använda mekanismen för att bedriva handel med Iran. Finns det någon plan på något slags Instex 2.0 eller något ytterligare verktyg som man kan upprätta för att lösa den här knuten?

Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Iran är komplicerat eftersom det är så många delar. Det ena är som sagt detta med demokratiutveckling och hela Gulfen. Vi har också oroligheterna och demonstrationerna i Libanon, där man motsätter sig inflytande från Iran och Syrien. Sedan har vi alla de miliser som finns i Irak. Iran har alltså stor betydelse vid sidan av detta med kärnenergiavtalet.

Jag har inga invändningar i princip mot det som har framförts av kabinetssekreteraren. Jag har bara en konkret fråga. Vi brukar ju ibland vid sidan av sanktionerna ha MR-sanktioner. Det står ingenting om dem i ståndpunkten, så min fråga är: Har vi det nu mot Iran?

Anf. 69 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Vi har många synpunkter på Irans internationella agerande när det kommer till mänskliga rättigheter, dess agerande i Syrien, utvecklandet av missiler och även dess stöd till Hizbullah.

De aktiva åtgärder som Iran genomförde i juni kopplat till avträdelserna från JCPOA var ju relativt begränsade. Jag tolkar det steg man gjorde nu i november med anrikning i Fordowanläggningen som en tydlig eskalering, givet att man där kan gå upp till 20 procent i anrikning av uran.

Jag undrar därför om EU eller regeringen har några röda linjer i sanden för hur långt Iran kan gå innan man faktiskt börjar överväga att åter införa sanktioner mot Iran. Vi vill alla rädda avtalet, det är vi djupt eniga om, men samtidigt får naturligtvis inte Iran glida iväg alltför långt för då kommer vi ändå inte att kunna rädda avtalet i det avseendet. Därför behöver vi givetvis också vara kritiska till Irans agerande.

Anf. 70 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Ludvig Aspling frågar om Instex. Jag kan nämna att regeringen under utgiftsområde 24 i budgetpropositionen har föreslagit att vi ska få ett bemyndigande från riksdagen för att kunna köpa andelar i Instexmekanismen. Det ligger nu på regeringens bord.

Jag får dock hålla med Ludvig Aspling om att Instex inte har blivit ett effektivt instrument. Det har delvis att göra med att USA har satt ytterligare press på de europeiska länderna att inte heller genom Instex släppa igenom produkter som egentligen har humanitärt undantag i de amerikanska sanktionerna. Det andra och kanske viktigare skälet är att svenska företag och banker har mycket större exponering, både valutamässigt och när det gäller försäljning och export, mot USA än mot Iran. I rädsla för att bli drabbade väljer företagen då att släppa sina kontakter med Iran, även om några också försöker övervintra.

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

Jag tror att svaret på Ludvig Asplings fråga om Instex 2.0 också hänger ihop med svaret på Pål Jonsons fråga om var de röda linjerna finns. Vi måste sikta på att behålla JCPOA, men om det inte skulle lyckas måste vi gå vidare med andra vägar. Det är därför vi tycker att det är bra att vi har den här diskussionen om regionen i EU. Det ger oss möjlighet att ta vara på det intresse som jag skulle vilja säga finns i alla länder runt Gulfen, utom möjligen Saudiarabien, för att öppna för samarbete och dialog. Jag har personligen pratat med många företrädare som talar om det.

Det är det ena: Vi måste driva på detta så att risken för att Iran skaffar sig kärnvapen och att kanske andra i regionen följer efter, vilket till exempel Saudiarabien har hotat med, tonas ned genom att man inte upplever ett fiendskap från ömse håll.

Det andra är att använda de nedrustnings- och icke-spridningsinstrument som Iran är med i, exempelvis icke-spridningsfördraget, NPT, där ju Sverige har en hög profil, där vi har en översynskonferens nästa år och där vi varje gång vi träffar dem talar om att de inte får lämna NPT. Där finns det starka åtaganden. Som påpekades av utrikesutskottet i går har Iran också anslutit sig till kärnvapenförbudskonventionen. Det kan vi också hålla dem ansvariga för: De har lovat att inte skaffa kärnvapen.

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

Alla dessa frågor, både hur vi ska hantera handeln och vad vi gör om detta inte fungerar, är mycket viktiga frågor. Här måste vi söka EU-gemenskap så mycket som vi kan. Det finns inget egenvärde i att gå iväg på egen hand.

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Detta var lite utanför samrådet, men jag tycker att det är viktigt att riksdagen känner till hur det ser ut.

När det gäller EU och mänskliga rättigheter finns sanktioner mot Iran som gäller mänskliga rättigheter sedan 2011. Det gäller personer som är ansvariga för allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter ingår också som en stående punkt i den politiska dialog som äger rum mellan EU och Iran. Vi tar självfallet också upp detta när vi träffar Iran. De vill ha en MR-dialog med oss. De har MR-dialog med 36 länder. Vi tror inte att det är en meningsfull väg. Däremot driver Sverige en resolution i FN:s MR-råd när det gäller vissa brister i Iran.

Jag sa i min inledning att Ann Linde kommer att ta upp frågan om inflytandet i Irak och Libanon. Vi delar Désirée Pethrus oro därvidlag.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Sudan.

Anf. 72 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Utrikesministrarna kommer att ha ett lunchmöte om utvecklingen i Sudan med Sudans premiärminister Abdalla Hamdok. De kommer också att dessförinnan ha en kort diskussion om upplägget för lunchen. Inga rådsslutsatser förväntas heller här.

Som nämnden väl känner till har det varit en omvälvande utveckling i Sudan under 2019. Omfattande folkliga protester, med en tydlig roll inte minst för kvinnor och ungdomar, ledde till att den förre presidenten avsattes. I augusti fick man en överenskommelse om ett övergångsstyre mellan proteströrelsen och militären. I september tillträdde en civilledd övergångsregering, och det planeras för allmänna val 2022.

Mötet med premiärministern blir det första tillfälle som han besöker EU sedan sitt tillträde. Han kommer att presentera övergångsregeringens reformagenda och efterfråga stöd från EU. Reformerna fokuserar på hållbar fred, att vända den djupa ekonomiska krisen, att stärka respekten för mänskliga rättigheter, att främja demokratin samt att stärka kvinnors representation och rättigheter. De ekonomiska behoven i Sudan är enorma.

Vi anser att det är viktigt att EU stöder Sudans reformprocess och de progressiva civila krafterna. Utvecklingen i Sudan är ett ljus i en annars ganska dyster utveckling i denna del av Afrika, Afrikas horn – i och för sig påverkad av de positiva händelserna kring Etiopien. Därför är det mycket viktigt att freden kan lyckas.

Det är också viktigt att det kommer fram finansiellt stöd. Det pågår redan ett intensivt samarbete mellan olika internationella aktörer – EU, FN, Världsbanken och IMF – för att se till att stödet till Sudan blir samordnat och ändamålsenligt.

Vi kommer att understryka behovet av att tillvarata kvinnors och ungas ledande roll i proteströrelsen i politisk representation och inflytande. Det

inkluderar naturligtvis representation i de fredsförhandlingar som man nyligen har inlett i Sudan.

Det är positivt att premiärministern alltid lyfter fram kvinnors representation och rättigheter som en prioriterad fråga. Det kunde vi se när han deltog under möten under FN:s högnivåvecka. Han har utsett kvinnor till flera viktiga politiska poster, till exempel utrikesministerposten.

Mycket återstår att göra. Situationen är skör. Det föreligger sedan lång tid tillbaka amerikanska sanktioner mot Sudan på grund av stöd till terrorism. Vi ser en god vilja från amerikansk sida att avskaffa dessa sanktioner, men enligt uppgift kan det ta upp till ett år för kongressen att genomföra ett sådant beslut. Därför är det viktigt att vi hittar alla andra vägar att stödja utvecklingen politiskt och ekonomiskt så att inte det väldigt omfattande stöd som kommer från Förenade Arabemiraten och Saudiarabien blir allenarådande i den sköra processen. Även andra delar av det internationella samfundet måste få spela en roll för att stödja en demokratisk utveckling.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning. Finns det något att säga om dagordningspunkt 7, Övriga frågor?

Anf. 74 Kabinettssekreterare ANNIKA SÖDER:

Ja, vi har just fått veta att Slovakiens utrikesminister Miroslav Lajčák kommer att berätta om det utrikesministermöte i OSSE som kommer att äga rum den 5–6 december.

Anf. 75 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen. Tack för i dag!

2019/20:12
08 november

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikes frågor – försvar

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 6 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	3
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 8 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON.....	3
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 10 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON.....	3
Anf. 11 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 12 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON.....	3
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	3
Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (C).....	4
Anf. 16 PÅL JONSON (M).....	4
Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	4
Anf. 18 DANIEL RIAZAT (V).....	5
Anf. 19 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	5
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 21 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	5
Anf. 22 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 23 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	6
Anf. 24 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	6
Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	6
Anf. 26 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	6
Anf. 27 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	6
Anf. 28 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	7
Anf. 29 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	7
Anf. 30 PÅL JONSON (M).....	7
Anf. 31 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	7
Anf. 32 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 33 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	7
Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V).....	8
Anf. 35 PÅL JONSON (M).....	8
Anf. 36 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	8
Anf. 37 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	8
Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 39 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	9
Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 41 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 42 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 43 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	9
Anf. 44 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	9
Anf. 45 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 46 Statssekreterare JAN-OLOF LIND.....	10
Anf. 47 ORDFÖRANDEN.....	10

.....	11
Anf. 48 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 49 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	11
Anf. 50 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 51 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	11
Anf. 52 DANIEL RIAZAT (V).....	12
Anf. 53 LUDVIG ASPLING (SD).....	13
Anf. 54 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	13
Anf. 55 PÅL JONSON (M).....	14
Anf. 56 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	14
Anf. 57 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 58 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 59 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 60 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 61 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 62 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	17
Anf. 63 DANIEL RIAZAT (V).....	17
Anf. 64 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	17
Anf. 65 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 66 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	17
Anf. 67 LUDVIG ASPLING (SD).....	18
Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	18
Anf. 69 PÅL JONSON (M).....	19
Anf. 70 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	19
Anf. 71 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 72 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	20
Anf. 73 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 74 Kabinetssekreterare ANNIKA SÖDER	21
Anf. 75 ORDFÖRANDEN.....	21